

CHESAPEAKEKERHO CHESAPEAKEKLUBBEN RY

Chesapeakelahdennoutajien jalostuksen tavoiteohjelma

Hyväksytty

Chesapeakekerho-Chesapeakeklubben ry:n yleiskokouksessa 23.2.2007

Suomen Noutajakoiraeräjäry ry:n vuosikokouksessa 25.3.2007

korjattu 18.6.2012

päivitetty 1.3.2017

Sisällys

1. YHTEENVETO	
2. RODUN TAUSTA	3
3. CHESAPEAKEKERHO JA SEN HISTORIA	3
4. RODUN NYKYTILANNE.....	4
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	5
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	8
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun tarkoituksesta	
4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	
4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet	
4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen	
4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta	
4.3. Terveys ja lisääntyminen.....	10
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet	
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet	
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	
4.3.4 Lisääntyminen	
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä hyvinvointi- ja terveysongelmista	
4.4. Ulkomuoto	14
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA.....	14
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS.....	15
6.1 Jalostuksen tavoitteet.....	15
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	15
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	16
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	17
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman	18
7.LÄHTEET.....	19
8. LIITTE rotumääritelmä.....	20

1. Yhteenveto

Chesapeakelahdennoutaja, eli kotoisemmin chessie, jalostettiin kalastajan ja metsästäjän avuksi pienriistan talteen ottoon vaikeisiin olosuhteisiin. Tähän tarvittiin koira, jolla on työhön tarkoituksenmukainen rakenne ja luonne. Chessien kuuluu olla voimakas, mutta ei raskas, peräänantamaton ja itsenäinen. Sillä pitää olla kaksoisturkki, joka suojaa hyiseltä vedeltä, väri joka sulautuu maastoon ja voimakkaat leuat riistan kantamiseen. Lisäksi haluttiin koiran vahtivan omistajansa omaisuutta.

Kaksoisturkki ja voimakas vahtivietti erottavat chessien ehkä parhaiten muista noutajaroduista. Vahtivietti on niin voimakas, että sitä ei missään olosuhteissa kannata vahvistaa. Chessien logiikan mukaan kaikki on jonkun omaisuutta, ellei kenenkään muun, niin koiran.

Työn tekeminen on chessien intohimo. Parhaimmillaan se on käytännön vesi- ja kanalintumetsästyksessä omistajansa kanssa, mutta sille kelpaavat muutkin harrastukset, joissa se voi käyttää aivojaan ja saa tarpeeksi liikuntaa. Näin se soveltuu myös perhekoiraksi niille, joilla on vain harvoin mahdollisuus metsästää, mutta ovat valmiita aktiiviseen koiraharrastukseen.

Rotu on pysynyt Suomessa hyvin pienenä aina 90-luvun lopulle asti, jonka jälkeen pientä kasvua on tapahtunut. Populaation pienuus aiheuttaa tiettyjä ongelmia jalostuksessa. Kasvattajien on oltava valmiita matkustamaan. Suurimittaisemmalle kasvatukselle ei ole mahdollisuutta, hyviä koteja löytyy yhdelle-kahdelle pentueelle vuodessa. Yhteistyötä muiden maiden chessiekerhojen ja -kasvattajien kanssa lisäämällä saadaan arvokasta tietoa ja kokemusta rodusta. Tarkasti valitut tuontikoirat ovat arvokas lisä kapeaan kotimaiseen geenipohjaan.

Chesapeakelahdennoutaja ei välttämättä ole silmälle kaunis koira, eikä se ole sellaiseksi tarkoitettukaan. Käyttöominaisuudet ovat olleet jalostuksen perusta. Sen sijaan jalostuksessa tulisi kiinnittää huomiota perinnöllisiin sairauksiin, luonteeseen ja käyttöominaisuuksiin. Rodun jakautuminen käyttö- ja näyttelylinjaisiin yksilöihin ei ole suotavaa.

Chesapeakelahdennoutaja on metsästyskoira ja sellaisena sen tulisi pysyä.

2. Rodun tausta

Chesapeakelahdennoutaja kuuluu noutavana lintukoirana FCI:n roturyhmä 8:aan. Sitä käytetään pienriistan talteenottoon. Rodunomaiset koemuodot ovat noutajien taipumus- ja metsästyskoheet.

Alunperin chesapeakelahdennoutaja oli ammattimetsästäjän koira. Se ei asunut sisällä tai kennelissä, vaan sen paikka oli viltillä riistavajan ulkopuolella jossain suistoalueella. Tyypillistä sille oli ettei se juurikaan seurustellut kenenkään ulkopuolisen kanssa, ei koirien eikä ihmisten. Chessien ensisijainen tarkoitus oli noutaa isäntänsä ampumia vesilintuja, ja näitä saattoi päivässä olla satoja. Toinen tarkoitus oli vartioida, sekä saalista että omistajan kotia ja omaisuutta, sillä aikaa kun omistaja oli muualla myymässä saalistaan. Tämä ominaisuus oli tärkeä aikana kun sheriffit tai metsänvartijat eivät ehtineet suistoalueelle pitämään huolta metsästäjien oikeuksista. Näiden vartiointiominaisuuksien takia chessejä oli

myös maanomistajilla. Heillä olikin taloudellisia mahdollisuuksia viedä rotua eteenpäin suunnitelmallisella jalostamisella.

Pikkuhiljaa rotu saatiin yhtenäisemmäksi ja ensimmäinen Chesapeakekelahdennoutaja osallistui näyttelyyn vuonna 1874 Baltimoressa. Rotumääritelmä hyväksyttiin 17.4.1890.

Tarinan mukaan eräs Mr George Law oli Canton-aluksella, kun se tapasi uppoavan brittiläisen laivan lähellä Chesapeake-lahtea. Upoavasta laivasta pelastettiin mm. kaksi New Foundlandinkoiran pentua, narttu ja uros. Mr Law osti nämä englantilaiselta kapteenilta yhdellä guinealla kappaleelta, ja toi ne mukanaan Baltimoreen. Pennut olivat eri sukuisia, huippulinjaisia New Foundlandinkoiria, niiden oli tarkoitus päätyä Englantiin jalostuskoiriksi. Ne olivat suhteellisen pieniä ja tiiviskarvaisia. Uros oli tumman punainen, vaalea silmäinen ja sillä oli erityisen vettähylkivä turkki, se oli Sailor nimeltään. Siitä tuli kantaisä Chesapeakekelahden itäpuolen koirille. Narttu oli musta, Canton nimeltään, ja siitä tuli kantaäiti lahden länsipuolen koirille. Tiettävästi näitä koiria ei koskaan astutettu keskenään. Ne jäivät historiankirjoihin ennen kaikkea taitavina sorsanoutajina. Niitä risteytettiin keltaisiin tai ruskeisiin houndeihin tai coondogseihin. Silloin tällöin lisättiin sekaan vesispanieliä, mikä vahvisti noutamistaipumusta.

Suomeen ensimmäinen Chesapeakekelahdennoutaja tuli vuonna 1976, av Komsalö-kennelin kantanarttu Eastern Water's Winnepesaukee. Kasvatustyö perustui lähinnä tähän narttuun ja kun se 1983 todettiin PRA-kantajaksi, kotimainen jalostus hiljeni pitkäksi aikaa. Yksittäisten pentueiden lisäksi lähes joka vuosi koiria on tuotu ulkomailta, pääasiassa Englannista, USA:sta ja Ruotsista. Viimeisen kymmenen vuoden aikana kasvatustyö Suomessa on vironnut jälleen. Kasvattajia on ollut vain yksi, tosin muutama muukin suunnittelee narttunsa astuttamista. Pentueita on ollut vuosittain 0-2.

Suomessa Chesapeakekelahdennoutajat ovat hyvin paljon alkuperäisessä tehtävässä, metsästyskoirina ja kotivahtina.

3. Järjestöorganisaatio ja Chesapeakekerhon historia

Chesapakelahdennoutajien rotujärjestö on ollut alusta alkaen Suomen Noutajakoiraajärjestö, joka perustettiin vuonna 1963 Suomen noutajakoira yhdistyksenä.

Chesapeakekerho-Chesapeakeklubben ry. perustettiin keväällä 1981 Gun Holmströmin johdolla. Hän toimi myös kerhon puheenjohtajana, lehden päätoimittajana sekä jalostusneuvojana ensimmäiset vuodet.

Kerhon tarkoituksena oli alusta alkaen toimia yhdyssiteenä chessienomistajien välillä, jakaa tietoa koulutuksesta sekä seurata rodun kehitystä ulkomailla. Kerho julkaisi alussa neljä kertaa vuodessa CHESSIE-lehden, mutta -90 luvun jälkeen lehti ei ole ilmestynyt yhtä usein. Tiedottamista on myös kotisivuilla. Kerhossa on ollut koko sen olemassaolon ajan noin 40-70 varsinaista jäsentä ja kymmenisen perhejäsentä.

Kerhon hallitus on aina pyrkinyt panostamaan vuosittaisiin chessitreffitihin, jotka saivat alkunsa jo vuonna 1978. Silloin järjestettiin ensimmäinen pentutapaaminen. Treffeille on aina pyritty saamaan rodun hyvin tunteva ulkomuototuomari tai kasvattaja arvostelemaan treffi-näyttelyn sekä noutajien koulutukseen hyvin perehtynyt henkilö arvostelemaan metsästystestin.

Kerhon järjestämät treffit ja metsästyskokeet lienevät paras mahdollisuus tavata useampi rodun edustaja kerralla. Lisäksi kerho järjestää koulutusviikonloppuja, metsästyskoirien jäljestyskokeita, luonnetestejä ja BH-kokeita.

Kerhon valitsema jalostusneuvoja toimii SNJ:n jalostustoimikunnan jäsenenä.

SNJ:n jalostusoimikunnan tehtävänä on tukea edustamiensa rotujen jalostustoimikuntien työtä. Eri rotujen jalostustoimikunnat / jalostusneuvojat tekevät itsenäisesti työtä omien rotujensa jalostuspäämäärien saavuttamiseksi. Suomen Noutajakoira järjestön jalostustoimikunta tarvittaessa neuvoa ja opastaa edustamiensa rotujen jalostustoimikuntia.

4. Nykytilanne

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja.

Vuositilasto – rekisteröinnit

	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Pennut (kotimaiset)	6	14		11		8		15	6	18	
Tuonnit	1	2	3	4	4	7	2	1	4		
Rekisteröinnit yht.	7	16	3	15	4	15	2	16	10	18	
Pentueet	1	2		2		1		2	1	2	
Pentuekoko	6,0	7,0		5,5		8,0		7,5	6,0	9,0	
Kasvattajat	1	2		2		1		1	1	1	
jalostukseen käytetyt eri urokset											
- kaikki	1	2		2		1		2	1	2	
- kotimaiset		1									1
- tuonnit				1							
- ulkomaiset	1	1		1		1		2	1	1	
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	18 v 6 kk	6 v 3 kk		3 v 7 kk		4 v 5 kk		1 v 2 kk		1 v 10 kk	
jalostukseen käytetyt eri nartut											
- kaikki	1	2		2		1		2	1	2	
- kotimaiset				2		1		2	1	1	
- tuonnit	1	2									1
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4 v 7 kk	3 v 6 kk		6 v 5 kk		3 v 2 kk		2 v 11 kk	2 v 5 kk	3 v	
Isoisät	2	3		4		2		4	2	3	
Isoäidit	2	4		4		2		4	2	3	
Sukusiitosprosentti	0,00%	0,00%		0,00%		0,00%		0,86%	0,78%	1,07%	

Taulukko 1: 2007 – 2017 aikavälin rekisteröinnit ja niiden jakaantuminen kotimaiseen kasvatukseen ja tuonteihin.

Suomen chesapeakekelahdennoutajakanta v. 2016 lopussa noin 80 yksilöä. 2001-2017 Suomessa on syntynyt 17 pentuetta, 17 eri uroksesta ja 12 eri nartusta. Jalostusnartut ovat suurin osa sukulaisia keskenään, urokset muutamaa lukuunottamatta ulkomailta tehtyjä astutuksia.

Jalostusurokset

#	Uros	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	POND HOLLOW DOUBLECOAT ICEBREAKER	1	10	12,82%	13%	1	1	1	10
2	PENROSE WISE GUY	1	9	11,54%	24%	3	3	1	9
3	NORDAIS SEDGEGRASS ROCKET SAM	1	9	11,54%	36%	4	18	1	9
4	BATZI'S WILLIAM KIDD	1	9	11,54%	47%	2	19	1	9
5	CHESLABBEN FURRARI	1	8	10,26%	58%			1	8
6	CHESAPEAKEHEART BELLO VISO	1	7	8,97%	67%			1	7
7	BATZI'S ROCKET MASTER	1	7	8,97%	76%			1	7
8	REDLION'S HIT DOCTOR JH	1	6	7,69%	83%	5	9	1	6
9	PENROSE FAST BUCK	1	6	7,69%	91%			1	6
10	CLIPPER'S FROZEN ASSETS	1	6	7,69%	99%	1	1	1	6
11	ADEY MAY'S HUMAN TOUCH	1	1	1,28%	100%			1	1

Jalostusnartut

#	Narttu	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	BATZI'S FAIN OF ARWEN	2	19	24,36%			2	19
2	BATZI'S GRACE O'MALLEY	3	16	20,51%	3	17	3	16
3	DOUBLE COAT'S ARWEN	1	9	11,54%	3	25	2	16
4	BATZI'S ROCKET SONAR	1	8	10,26%			1	8
5	PENROSE UP TO MISCHIEF	1	7	8,97%			1	7
6	JAYLINE ADA ELVIRA	1	7	8,97%			1	7
7	BATZI'S ELDAR OF ARWEN	1	6	7,69%	0	0	1	6
8	CAROWAY'S GUST OF WIND	1	6	7,69%			1	6

Taulukko2. 2007-2017 aikana Suomessa käytetyt jalostuskoirat, ja niiden rekisteröidyt pennut.

Koska kotimaisesta populaatiosta vain pientä osaa käytetään jalostukseen ja jalostus pohjautuu runsaasti ulkomaan tuonteihin ja ulkomaisten urosten käyttöön tehollisen populaation laskeminen luotettavasti on jätettäväksi mahdotonta. Jalostustietojärjestelmän mukaan voidaan laskea lukuja, mutta niiden käytännön merkitystä on vaikea havaita. Tehollista populaatiokokoa arvioidessa tulee tilanne yrittää huomioida kansainvälisesti. USA:ssa, rodun kotimaassa, rekisteröidään vuosittain n. 3500 chessiä. Pohjoismaissa

rekisteröidään vuosittain yli 100 chesapeakekelahdennoutajaa. Englannissa rekisteröidään noin 150-200 chesapeakekelahdennoutajaa vuosittain.

Rekisteröintimäärät ovat varsin vakiintuneet joka maassa. Ulkomailta on saatavissa täysin eri sukulinjoja olevia koiria. Rodun sukusiitosastetta ei pysty olemassaolevilla ohjelmilla laskemaan. Historiallisesti katsottuna kaikki koirat eivät polveudu samoista koirista.

Jalostuskoirien käyttömäärät suomessa ovat pysyneet maltillisella tasolla, 1-3 pentuetta per koira. Muutaman tuontikoiran vaikutus näkyy Suomessa tällä hetkellä populaatiossa voimakkaana, tosin tähän astisen kokemuksen mukaan vaikutus on ollut erittäin positiivinen, vaikka hyvin harva näistä on enää näkyvässä 15 vuotta myöhemmin sukutauluissa. Koska rodussa on ollut vain muutama kasvattaja, käytetyt koirat ovat luonnollisesti jonkin verran sukua toisilleen.

Suomalainen chesapeakekelahdennoutaja on tällä hetkellä kansainvälisesti hyvälaatuista, mutta taso on erittäin kirjavaa. Pentueiden ja pentujen välillä on suuria eroja.

Vuositilasto - jalostuspohja

	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Per vuosi											
- pentueet		1	2		2		1		2	1	2
- jalostukseen käytetyt eri urokset		1	2		2		1		2	1	2
- jalostukseen käytetyt eri nartut		1	2		2		1		2	1	2
- isät/emät	-	1,00	1,00	-	1,00	-	1,00	-	1,00	1,00	1,00
- tehollinen populaatio	-	1 (50%)	3 (75%)	-	3 (75%)	-	1 (50%)	-	3 (75%)	1 (50%)	3 (75%)
- uroksista käytetty jalostukseen	-	0%	0%	0%	10%	0%	0%	-	0%	0%	33%
- nartuista käytetty jalostukseen	-	0%	0%	0%	0%	100%	17%	0%	0%	0%	17%
Per sukupolvi (4 vuotta)											
- pentueet	3	5	4	3	3	3	4	5	5	5	5
- jalostukseen käytetyt eri urokset	3	5	4	3	3	3	4	5	5	4	4
- jalostukseen käytetyt eri nartut	3	5	4	3	3	3	4	4	4	4	4
- isät/emät	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,25	1,25	1,00	1,00
- tehollinen populaatio	4 (67%)	7 (70%)	5 (62%)	4 (67%)	4 (67%)	4 (67%)	5 (62%)	6 (60%)	6 (60%)	5 (50%)	5 (50%)
- uroksista käytetty jalostukseen	0%	4%	4%	4%	5%	0%	0%	10%	10%	13%	12%
- nartuista käytetty jalostukseen	0%	0%	13%	21%	20%	16%	5%	8%	8%	15%	15%

Taulukko 4. KoiraNet jalostustietojärjestelmän vuosiyhteenveto jalostuspohjasta 2007-2017.

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geeniversioiden (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistymisenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät geeniversionsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä geeniversiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä geeniversiota ole.

Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään puolet syntyvistä koirista, tai pentuekoko huomioiden se rodun osuus, joka saadaan jakamalla luku 2 rodun keskimääräisellä pentuekoolla. Jos rodun pentuekoko on vaikkapa 5, jalostukseen tulisi käyttää 40 % rodun koirista.

Monimuotoisuutta turvaava rajoitus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa 5 % ja suurilukuisissa 2-3 % suhteessa rodun neljän vuoden rekisteröinteihin. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana keskimäärin 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Yhdessäkään rodussa ei yhdellä yksilöllä saisi olla enempää kuin 100 jälkeläistä. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % suhteessa neljän vuoden rekisteröinteihin.

(Katarina Mäki; SKL nettisivut)

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun tarkoituksesta

Rotumääritelmä kuvaa luonnetta yleisessä osassa ja erikseen.

Yleistä:

Chesapeakelahdennoutajan tulee olla eloisa ja iloinen. Se on älykäs, harkitseva, isäntäväkeensä kiintynyt ja sillä on suojelutaipumus. Voimakas arkuus tai aggressiivisuus ei ole toivottua metsästys- eikä seurakoiralle.

Käyttäytyminen/luonne:

Eloisa, iloinen ja älykäsilmäinen. Rohkeus, työskentelyhalukkuus, valppaus, hyvä hajuaisti, älykkyys, rakkaus veteen ja ennen kaikkea luonteen yleisvaikutelma ovat ensiarvoisen tärkeitä ominaisuuksia jalostusmateriaalia valittaessa.

Suomen chesapeakelahdennoutajat vastaavat varsin hyvin alkuperäisen rotumääritelmän kuvausta.

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Chessiet ovat erittäin voimakastahtoisia ja melko rauhallisia yhden ihmisen koiria, jotka ovat suhteellisen välinpitämättömiä vieraita kohtaan puolueettomissa tilanteissa.

Temperamentiltaan chesapeakelahdennoutaja on kohtuullisen vilkas, osoittamatta kuitenkaan minkäänlaista ylisosiaalisuutta.

Metsästyskoiran kohtuullisen suuri toimintakyky ja mieluummin kovahko kuin pehmeä luonne yhdistettynä terävyyteen, tekevät koulutuksesta usein haasteellisen.

Vartiointivietti ja puolustushalu ovat todettavissa varsin voimakkaina, kuten myös rodulle ominainen noutohalu.

Päivittäistilanteissa vartiointivietti on ehkä se jonka kanssa eläminen on suurin haaste aloittelevalla chessieharrastajalle.

4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet

Kaiken kaikkiaan chesapekelahdennoutaja on parhaimmillaan yksin metsästävän mukana vesi- tai metsäkanalinnustuksessa, se noutaa kaikkia lintuja kyyhkyselästä hanheen vaativissa olosuhteissa vuoden ympäri. Chessie ei ehkä ole niinkään omillaan isoissa seuruemetsästyksissä tai koekoirana, itsenäisen luonteen ja työskentelytapansa takia. Petoterävyyttä löytyy monelta chessiltä ainakin supikoirien metsästyksen tarpeisiin. Chesapekelahdennoutajan luonnetta ja käyttöominaisuuksia voi mitata parhaiten Suomen Noutajakoirajärjestön taipumus- ja metsästyskokeissa sekä Suomen Palveluskoiraliiton luonnetestin avulla. Nome-kokeiden avoimessa ja voittajaluokassa lisääntyneet parityöskentelyt ja häiriöriistat eivät suosi chessiä, sen alkuperäinen käyttötarkoitus kun on toimia yhden metsästäjän yleensä ainoana koirana ja noutaa itsenäisesti kaikki riistat ja yleensä vielä jäädä vartioimaan talteenotettua riistaa. Oikeanlaisella koulutuksella chessien saa kuitenkin hyvin porukassa toimivaksi metsästyskoiraksi.

Vuosien 2012-2016 välisenä aikana Suomessa rekisteröidyistä chesseistä taipumuskokeet läpäisi 11 koiraa. Vuosina 2011-2015 (startti-ikäisiä 2012-2016) rekisteröitiin 53 chessiä, eli noin 20 % rekisteröidyistä koirista läpäisi taipumuskokeet. Tämä on selvä lasku aikaisempiin lukuihin.

Noutajien B metsästyskokeissa vuosien 2012-2016 aikana alokasluokassa on kilpaillut yhteensä 5 koiraa, avoimessa 5 koiraa ja yksi voittajaluokassa. Yhdestä koirasta tuli käyttövalio nome-b kokeista. Yksi koira kilpaili nome A-kokeissa, jääden kuitenkin ilman tulosta. WT-kokeissa kilpaili 3 koiraa.

Metsästyskoirien jäljestyskokeissa vuosien 2012-2016 aikana on kilpaillut 11 koiraa, kaksi on saavuttanut jälkivalion arvon.

Agilityssä ei ollut koestarttia vuoden 2012-2016 aikana. Vesipelastuskokeissa on käynyt kaksi koiraa. Valjakkohiihtokilpailuissa on käynyt yksi koira, tottelevaisuuskokeissa 1 koira, rallytokossa 1 koira, pelastuskoirakokeissa 2 koiraa. Palveluskoirakokeissa on kilpaillut 2 koiraa, hakukokeissa ja jäljellä. BH-kokeen suoritti 4 koiraa.

Chessie on siis omistajan niin halutessaan, varsin monipuolinen harrastuskoira, vaikkakaan ei ehkä ihan helpoin vaihtoehto.

SPKL:n luonnetestissä on vuosien 2012-2016 välisenä aikana testattu 8 chesapekelahdennoutajaa. Testien tulokset ovat olleet varsin vaihtelevia, kokonaispisteiden vaihdella keskeyttämisestä yli kahteensataan. Metsästävän koiran perusasiat kuten hyvä toimintakyky, luja taistelutahto, luonteen vilkkaus sekä koulutettavuuden kannalta riittävää pehmeyttä löytyy jo tästäkin aineistosta, mutta yksilökohtaiset erot ovat huomattavan suuret. Ottaen huomioon rodun korostuneet puolustus- ja vartiointivieetit, pyritään kannustamaan chessienomistajia viemään koiraansa luonnetesteihin.

Näyttelyissä luonteen takia tulee tasaisin väliajoin hylättyjä tuloksia, ongelmat ovat yleensä luoksepäästävytydessä, chessie ei yleensä arvosta sitä, että vieras ihminen tunkeutuu kovin lähelle.

4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

Vartioivan ja itsenäisen luonteensa takia jalostuksessa on kiinnitettävä huomiota liiallisen terävyyden karsimiseen. Uudet chessienomistajat saattavat myös tarvita runsaasti apua ja neuvoja lukemaan tilanteita oikein. Monissa tilanteissa chessie on aika mustavalkoinen koira, kaikki asiat ovat joko omistajan tai chessien tai jonkun muun.

Chessiet ovat lisääntymisen kannalta varsin alkukantaisia koiria. Niillä on juoksuaika noin 2 kertaa vuodessa ja astuvat, synnyttävät ja hoitavat yleensä pentunsa hyvin.

Kotiooloissa chessie on rauhallinen koira, josta tilanteen vaatiessa tulee määrätietoinen vahtikoira. Se soveltuu tarhakoiraan siinä missä sisäkoiraakin.

4.2.5. Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta

Keskeisimmät ongelmat kohdat chessien luonteessa ovat

- liiallinen terävyys ja puolustushalu (voi kohdistua vieraisiin koiriin, oman lauman koiriin, vieraisiin tai tuttuihin ihmisiin; tilannekohtaista ylireagointia)
- liiallinen itsenäisyys työskentelyssä (esim. ui mielummin kuin etsii raatoja metsästä)

Jalostuksesta tulee karsia liian terävät koirat ja toimimattomat noutajat.

4.3 Terveys ja lisääntyminen

4.3.1. PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Tällä hetkellä chesapeakekelahdennoutajilla on voimassa oleva Pevisa.

Chesapeakekelahdennoutajien PEVISA-ohjelma edellyttää että pentueen vanhemmista tulee olla lonkka-, ja kyynärnivel kuvauslausunto ja korkeintaan 12 kk vanha silmätarkastuslausunto. Rekisteröinnin raja-arvoina ovat lonkkatulokset C, kyynärniveltulos K1. PRA:ta ja HC:tä sairastavien koirien jälkeläisiä ei rekisteröidä.

Lonkat:

Vuosina 2012-2016 on rekisteröidyistä 45 koirasta kuvattu 19 koiraa, näistä A-B tuloksen saaneita on 18 koiraa ja yhdellä C-tulos. E-lonkkia ei ole löydetty yhdeltäkään koiralta.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Näistä osa on ns. suurivaikutteisia geenejä (engl. major gene). Periytymisaste vaihtelee eri tutkimuksissa välillä 0.1–0.6. Ilmenemiseen vaikuttavat myös ympäristötekijät. Tämä tekee sen vastustamisesta vaikeaa.

Lievä lonkkavika, C, tuskin haittaa chessien arkipäivän elämää. Alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan, raskaissa metsästysolosuhteissa, sen sijaan korostuu voimakkaan

takaosan tarve ja lieväkin kolotus lonkissa voi haitata hyisessä vedessä ja tiheässä kaislikossa työskentelyä, etenkin iän karttuessa.

Amerikkalaisen tietokannan ja laajan terveystutkimuksen perusteella lonkkanivelen dysplasia on chesien suurin terveydellinen ongelma.

PRA:

Chesseillä on todettu PRA:n prcd-muotoa. 2000-luvulla Suomessa syntyneissä chesseissä ei ole todettu PRA:ta. USA:ssa on kehitetty geenitesti jonka perusteella PRA-geeni voidaan tunnistaa. Kantajaa voidaan käyttää vain geneettisesti terveelle yksilölle. Testiä tekee ainakin Optigen ja Laboklin. Suomen Kennelliiton tietokannassa tuloksia ei vielä näy. Jalostukseen käytettävät koirat olisi hyvä testata verikokeella, ellei niiden vanhempia ole tietävästi testattu negatiivisin tuloksin.

PRA, etenevä verkkokalvon surkastuma, on resessiivisesti periytyvä sairaus. Sairastuneen koiran molemmat vanhemmat ovat siis kantajia. Yleensä PRA puhkeaa varsin vanhalle koiralle, jolloin sitä on jo ehditty käyttää jalostukseen. Taudin aikana verkkokalvo surkastuu ja koira sokeutuu. Sokeana koira voi elää varsin tasapainoistakin kotikoiran elämää, mutta metsästyskoiraksi siitä ei ole. Voimakkaasti vartioiva, sokea koira voi olla hyvin vaikea yhdistelmä ellei sille voida suoda "turvallista" vanhuutta.

Kaihi

Vuosina 2012-2016 rekisteröidyistä 45 chesistä on silmäpeilattu ja näistä kolmella on todettu joku kaihimuoto.

Joillain suomalaisilla chesseillä kaihi on sokeuttanut koiran jo varsin nuorena. Huono näkökyky vaikeuttaa huomattavasti chesien työtehtävien suorittamista.

Kaihi eli katarakta samentaa silmän linssin osittain tai kokonaan. Tunnettujen muotojen periytymismekanismi on yleensä autosomaalinen resessiivinen, mutta useimpien muotojen periytymismallia ei tiedetä. Sairauden alkamisikä vaihtelee suuresti, suomalaisilla chesseillä se on todettu jo noin vuoden ikäisenä. Perinnöllinen kaihi on yleensä molemminpuolinen ja johtaa sokeuteen, jos linssien samentuminen on täydellinen. Jos kaihisamentuma jää hyvin pieneksi, sillä ei ole vaikutusta koiran näkökykyyn. Katarakta eli kaihi voi olla perinnöllinen tai ei perinnöllinen, synnynnäinen tai hankittu. Kaihin periytymismallia ei tarkalleen tiedetä, mutta tiettyjen koirien jälkeläisissä sitä todetaan enemmän kuin muilla. Tästä syystä kaihisairaita koiria ei saa käyttää jalostukseen. Näin toimitaan myös esim. USA:ssa, Englannissa ja Ruotsissa. Myöskään tunnettujen "kaihilinjojen" yhdistäminen ei ole suotavaa.

Kyynärnivelen kasvuhäiriöt

Vuosina 2012-2016 rekisteröidyistä 45 chesisistä on kuvattu 17 koiraa, kaikki ovat olleet täysin terveitä eli K0.

Tilanne on siis varsin hyvä, joskaan ei voida sanoa etteikö chesseillä tätä ongelmaa esiintyisi. Kyynärnivelten nivelrikot aiheuttavat yleensä enemmän kliinisiä oireita kuin esim. lonkkavika, joten sairaus on hyvä pitää mielessä jalostusvalintoja tehdessä.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytymisen mekanismit ovat epäselvät. Periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on

osuutensa sen ilmenemisessä.

4.3.2. Muut chesapeakelahdennoutajilla todettavat sairaudet

Silmäsairaudet:

RD eli retinal dysplasia, verkkokalvon ohentuminen ja irtoaminen.

RD:tä rekisteröidään kolmea eri muotoa, RD1 sisältää verkkokalvopoimuja ja jonkun pisteen. Nämä ovat yleensä oireettomia. RD2- muodossa todetaan ohentuneita alueita verkkokalvolla, koiralla saattaa olla sokeita pisteitä, suuntia joihin se ei näe. RD3-muodossa todetaan ohentuneiden alueiden irtoamista ja koiralla on yleensä selviä näköongelmia. RD:n periytymismallia ei tiedetä. RD-sairaita koiria ei suositella käytettäväksi jalostukseen. Chesseillä ei ole todettu RD-tapauksia Suomessa.

Entropium

Entropium tarkoittaa silmäluomien rakennevikaa jossa luomi tai molemmat luomet kääntyvät sisäänpäin niin että silmän sarveiskalvo joutuu kosketuksiin ihon tai jopa karvojen kanssa. Vaiva aiheuttaa kroonisen silmätulehduksen ellei luomen rakennetta korjata leikkauksella. Entropiumtapauksia ei ole Suomessa rekisteröity.

Distichiasis

Ylimääräisiä ripsiä silmissä on todettu kahdella chesillä suomessa viimeisen viiden vuoden aikana.

Luuston sairaudet:

Olkanivelen kasvuhäiriöt

Olkaniveliä ei kuvata virallisesti, joten niiden tuloksista ei ole varmaa tietoa. Ainakin yksi suomalainen tapaus on tiedossa.

Selkäongelmat

Spondyloosia ja epämääräisiä selkäoireita on todettu useammalla suomalaisella chesseillä. Oireina ovat lähinnä olleet jäykkyys, haluttomuus hypätä ylöspäin tai veteen pehmeältä rannalta, uimahaluttomuus ja kivusta johtuva ärtyneisyys. Oireet voivat olla hyvin lievät ja vaihtelevat ajoittain. Koska mitään ulkomaalaista tutkimustietoa ei ole, on vaikea sanoa kuinka laajasta ongelmasta on kyse. Raskaassa vesilinnustusmaastossa selkävaivainen koira ei pysty työskentelemään täysipainoisesti.

Tämä voi olla jatkossa jalostuksessa aktiivisemmin huomioitava ominaisuus. Virallisia spondyloosilauseuntoja ei vielä ole yhtäkään.

Muut sairaudet

Atopiat ja allergiat

Erilaiset ruoka-aine- ja siitepölyallergiat haittaavat chessin ja sen omistajan arkipäivän elämää enemmän tai vähemmän.

Atopialla tarkoitetaan geneettisestä taipumuksesta aiheutuvaa tulehduksellista ja kutisevaa

allergista ihosairautta, jota myös kutsutaan nimellä atooppinen ihotulehdus (dermatiitti). Atooppisella koiralla on taipumus muodostaa vasta-aineita ympäristön allergeeneille eli ympäristössä esiintyville valkuaisaineille. Näitä ovat mm. siitepölyt ja eläimistä sekä ihmisestä irronnut hienojakoinen valkuaisainepöly. Tätä pölyä syntyy mm. ihosta irronneesta hilseestä sekä muista eritteistä. Atopian synnylle on useita altistavia tekijöitä, joista perimä on yksi merkittävimmistä eli atopiataipumus periytyy vanhemmilta jälkeläisille. Toistuvasti tai kroonisesti kutisevaa tai ruoka-aineallergista johtuvista ruuansulatuskanavan oireista kärsivää koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Allergioita ja atopioita ei todeta mitenkään virallisesti eikä niitä rekisteröidä mihinkään, jolloin tiedon saaminen tapauksista on hankalaa. Laajan USA:ssa tehdyn terveystutkimuksen mukaan lähes 5% chesseistä kärsii jonkinlaisista iho-, korva- tai ruuansulatuskanavan oireista joilla on allerginen tausta. Avoin tiedottaminen kasvattajien, kasvattien omistajien ja urosten omistajien kesken olisi tärkeää, jotta allergiaongelmia saisi hillittyä. Koiralle, joka viettää metsästyskautena jopa puolet päivästä vedestä, on elintärkeää olla hyväkuntoinen iho ja turkki suojanaan.

Epilepsia

USA:ssa tehdyn terveystutkimuksen kolmanneksi suurin ongelma oli epilepsia tai sen tyyppiset kohtaukset. Epilepsia periytyy ilmeisesti eri tavalla eri roduissa, suurimmalla osalla polygeneettisesti. Epileptistyyppisiä kohtauksia voi aiheuttaa moni muukin seikka kuin perintötekijät, tästä syystä se ei ole kovin helposti vastustettava tauti. Vasta kun kaikki muut aiheuttajat on suljettu pois, voidaan suhteellisella varmuudella puhua perinnöllisestä epilepsiasta. Mikäli koiralla on todettu epilepsia, sitä ei saa käyttää jalostukseen, samoin sen vanhempien ja sisarusten käyttö tulisi olla todella harkittua. Yhdistelmää missä on todettu epilepsiaa ei missään nimessä tule uusia.

Suomessa on muutamia eri sukuisia koiria jouduttu jopa lopettamaan rajun epilepsian takia. Viimeisen viiden vuoden aikana ei ole ilmoitettu epilepsiaa chesseillä.

Degeneratiivinen myelopatia

Chesseillä on jonkun verran tavattu degeneratiivista myelopatiaa. Amerikkalainen suhteellisen runsaasti käytetty valiouros sairastui DM:aan. Taudinkuvaan kuuluu takapään asteittainen heikentyminen yli viiden vuoden ikäisellä koiralla. Syynä on mahdollisesti autoimmuniireaktio joka tuhoaa myeliiniä takapään hermosäikeistä. Näin ollen takapään koordinaatio ja lihasvoima huononee. Oireet saattavat pitkän aikaa muistuttaa lonkkavian aiheuttamia oireita. Koira on kuitenkin yleensä liikuntakyvytön vuoden sisään sairastumisestaan.

Nykyään taudin aiheuttama geeni on tunnistettu, geenitestillä voi selvittää kantajuuden. Geenitestillä tekee sekä Ofa USA:ssa, että Laboklin Saksassa.

Suomessa on yhden koiran kuolinsyynä ilmoitettu DM. Muutama muu geneettisesti sairas koira on ollut, mutta kliinisiä oireita ei juuri ole ollut ja kuolinsyy on ollut kuitenkin muu.

Kasvaimet

Erittelemättömät kasvaintaudit olivat USA:n terveystutkimuksen neljännellä sijalla.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Hermostollinen sairaus	12 vuotta 4 kuukautta	1
Immunologinen sairaus	6 vuotta 10 kuukautta	1
Kasvainsairaudet, syöpä	11 vuotta 3 kuukautta	2
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	9 vuotta 3 kuukautta	1
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	3 vuotta 11 kuukautta	5
Luusto- ja nivelsairaus	9 vuotta 4 kuukautta	2
Muu sairaus, jota ei ole listalla	10 vuotta 0 kuukautta	1
Selkäsairaus	7 vuotta 11 kuukautta	3
Sydänsairaus	12 vuotta 4 kuukautta	2
Tapaturma tai liikennevahinko	4 vuotta 0 kuukautta	4
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	13 vuotta 4 kuukautta	4
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	6 vuotta 6 kuukautta	1
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	5 vuotta 10 kuukautta	6
Kaikki yhteensä	7 vuotta 10 kuukautta	33

Taulukko5: 2000-luvun jalostustietojärjestelmän tilasto kuolinsyistä

Muutama koira on lopetettu pahan epilepsian takia, niitä ei ole ilmoitettu järjestelmään.

4.3.4 Lisääntyminen

Pentuekoko chesseillä on tyypillisesti noin 8-10 pentua. Rodussa ei ole juurikaan astumisvaikeuksia, tiinehtymisvaikeuksia, synnytysongelmia, pentujen hoitoon liittyviä ongelmia, selittämätöntä pentukuolleisuutta tai synnynnäisiä vikoja ja epämuodostumia

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Chessie on kaikenkaikkiaan jalostettu kestäväksi työkoiraksi ja rakenne mahdollisimman terveeksi. Sen takia kaikki sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet ovat muutenkin vastustettavia piirteitä, eikä niitä juurikaan rodussa esiinny.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä hyvinvointi- ja terveysongelmista

Keskeisimmät hyvinvointi- ja terveysongelmat chesseillä kuvastuu ehkä parhaiten kuolinsyistä. Tuki- ja liikuntaelinten pettäminen ja luonne ovat suurimpia haasteita jalostukselle.

4.4 Ulkomuoto

Chesseistä on olemassa useampaa eri rotutyyppeä, tärkeintä on sopusuhtainen ja työhön soveltuva rakenne. Värimuodot ovat vähentyneet, ruskeasta on tullut hallitsevin väri. Sedge ja deadgrass ovat harvinaisempia. Tällä hetkellä suomesta löytyy erittäin hyvärakenteisia chessejä, joskin vaihtelua on.

Merkittävimpiä poikkeamia rotumääritelmästä on matalat raajat, kippura häntä, aluskarvan puute, kuiva turkki, pystyt lavat ja heikko takaosa. Jonkin verran näkee myös liian suuria, alaskiinnittyneitä korvia ja hammaspuutoksia.

Chesapekelahdennoutajan jalostuksessa on pyritty ottamaan erityisesti käyttöominaisuudet huomioon. Tämän ansiosta rodulla ei nykyisin esiinny sellaisia ulkomuoto-ominaisuuksia, jotka voisivat haitata koirien käyttömahdollisuuksia rodunomaisissa tehtävissä tai joissa liioiteltaisiin rotumääritelmän vaatimuksia, jotka voisivat altistaa rodun koirat terveydellisille ongelmille. Vuosittain järjestävässä ulkomuototuomarikoulutuksessa korostetaan myös työkoiran rakenteellisia vaatimuksia.

Rotumääritelmä liitteenä.

5. Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta

Aiemman tavoiteohjelman sisältö keskittyi lähinnä rotumääritelmän selittämiseen ja sen hetkisen tilanteen toteamiseen. Se ei sisältänyt jalostuksellisia tavoitteita, joten niitä ei myöskään sen kummemmin olla saavutettu.

Jalostukseen käytetyt koirat ovat täyttäneet PEVISA:n määräykset pääosin myös tuontisperman osalta. PRA-kantajuus ja DM-kantajuus on ollut mahdollista selvittää verikokeella, ja sitä on myös toteutettu jalostuskoirilla.

Ulkomuodollisesti rodussa on nähtävissä jonkin verran raskaampia koiria kuin 20 vuotta sitten. Chesapekelahdennoutajan tulee olla vahva työkoira, mutta liiallinen massa ei ole kuin haitaksi vaativissa työtehtävissä.

Joidenkin koirien luonteessa on todettavissa liiallista terävyyttä. Vastaavasti on myös erittäin leppoisia yksilöitä. Kuitenkin, chesie on aina chesie, vartiointitaitumusta on kaikissa koirissa.

Käyttöominaisuuksia mittaavien nou- ja nome-starttien määrä on selvästi noussut, mikä osittain voi selittyä kannan paranemisella mutta myös omistajien ja kasvattajien lisääntyneellä aktiivisuudella.

Tuontikoiria on rekisteröity jatkuvasti ja myös tuontispermaa on käytetty jalostuspohjana. Näin ollen jalostuskoirat eivät perustu pelkästään Suomen varsin suppeaan chesiekantaan.

6. Jalostuksen tavoitteet ja toteutus

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Tulevaisuudessa hyvän näköinen suomalainen chesapekelahdennoutaja on metsästyksessä toimiva koira. Kokeissakin voi menestyä, tosin tällä hetkellä kokeiden arvostelun suuntaus ei suosi chesiejä. Chesie on kuitenkin perusluonteeltaan yksin metsästävän ihmisen ainoa koira. Rodun pienestä populaatiosta huolimatta jakautuminen näyttely- ja koekoiriin tullaan välttämään jalostuksen huolellisella suunnittelulla ja toteuttamisella.

Terveystilannetta tulee seurata, jotta pienessä populaatiossa ei mikään sairaus pääsisi leviämään suhteettomasti. Myös pevisaan kuulumattomia vikoja ja sairauksia tulee pitää silmällä. Sairaita koiria ei tule käyttää jalostukseen. Geenitestien avulla kantajat voidaan pitää jalostuskäytössä, mikäli vastapuoli on geneettisesti normaali.

Rodun geenipoolia tulisi pyrkiä laajentamaan jotta kotimainen kasvatus olisi jatkossakin

mahdollista.

Rodun luonteeseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Linnustuksessa käytettävän koiran tulee sitkeytensä lisäksi pystyä työskentelemään hyvässä yhteistyössä ohjaajansa kanssa. Jos koira on liian taipuvainen dominanssiin, jatkuva kädenvääntö johtajan paikasta perheen sisällä huonontaa yhteistyötä. Chessie ei myöskään saa olla arka, vaikka varautunut olisikin, eikä liian terävä.

Rodun käyttötarkoitus tulee jatkossakin olemaan pääasiassa lintukoira. Moni chessien omistaja toivoo koirastaan monipuolista harrastuskoiraa, joka saa myös vahtia kotia.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Jalostuksen tärkeimpänä tavoitteena on säilyttää chesapeakelahdennoutajan terveys sekä käyttöominaisuudet siten, että se soveltuu tulevaisuudessakin monipuoliseksi metsästys- ja harrastuskoiraksi. Koska kyseessä on metsästyskoira, tulee rodun luonteeseen ja käyttöominaisuuksiin kiinnittää erityistä huomiota, paukkuarkoja ja toimintakyvyltään haluttomia yksilöitä ei tulisi käyttää jalostukseen. Myös koiran hermorakenteeseen tulee kiinnittää huomiota, työintoisen koiran täytyy kyetä myös rauhoittumaan.

Luustoltaan jalostuskoirien tulisi olla terveitä (lonkat, kyynärpäät, olkanivel, selkä), silmät vapaat perinnöllisistä sairauksista, eikä niiden tule sairastaa epilepsiaa, allergiaa tai muuta käyttöä haittaavaa tautia.

prcd-PRA ja DM- geenitestien avulla voidaan hallita näiden tautien leviämistä, jalostuskoirat on hyvä testata ko. ominaisuuksien varalta

Suosittelavaa olisi että jalostuskoirat olisivat ainakin läpäisseet noutajan taipumuskokeen, tai niillä olisi muuta näyttöä toimivuudesta metsästyksessä, ja että niillä olisi näyttelytulokset.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rotuyhdistyksen tavoitteena on, että yhä useampi koira röntgenkuvataan, silmät tutkitaan, sekä myös osallistuu SPKL:n luonnetestiin ja SNJ:n taipumuskokeeseen.

Rodun terveystilannetta sekä Suomessa että mahdollisuuksien mukaan muissa maissa tulee seurata aktiivisesti.

Tulevaisuudessa geenipoolia ei saa päästää kaventumaan ja jotta geenipoolin koko säilyy, tarvitaan harkittuja tuonteja. Tuonneissa tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, että tuodut koirat ovat eri linjoista ja mikäli mahdollista selvittää, että tuontikoirien taustat ovat terveet. On tärkeää säilyttää myös ns. suomalaiset linjat, jotka ovat pitkällisen kasvatustyön tulosta ja koko rodun kannalta osa tärkeää geenimateriaalia. Tämän materiaalin säilyttämiseksi yhdistys tarjoaa neuvoa jalostukseen nartun omistajille.

Ulkomuodon osalta tavoitteena on yhtenäistää tyyppiä ja välttää hylkäävien virheiden esiintymistä. Huomiota tulee kiinnittää myös jalostukseen käytettävien koirien kokoon siten, että ne ovat rotumääritelmä puitteissa.

Chesapeakekerho-Chesapeakeklubben r.y:n rotujärjestönä toimii Suomen

Noutajakoira järjestö . Jalostustavoitteiden toteutumiseksi Chesapeakekerho pyrkii toimimaan aktiivisena linkkinä sekä kotimaisten että ulkomaisten kasvattajien välillä. Jalostusneuvontaa annetaan sitä pyytävälle ja sekä kasvattajia että pennun ostajia varten pyritään määrittämään ohjeet siitä , mitä jalostuskoirilta tulee vaatia. Chesapeakekerhon jalostustoimikunta vastaa JTO:ssa määritettyjen toimintojen toteutumisesta ja tiedottamisesta jäsenistölle kerhon julkaisuissa ja www-sivuilla.

Suomen Kennelliiton KoiraNet-jalostustietojärjestelmä antaa myös varsin hyvät mahdollisuudet tiedon hankkimiseen kotimaisista koirista.

Rodun terveystilannetta seurataan jatkuvasti. Koirien omistajia kannustetaan ilmoittamaan niiden terveydellisistä ongelmista. Sairauksista, niiden syistä, hoidoista ja ehkäisemisestä pyritään käymään avointa keskustelua. Terveysongelmien lisäksi avoimuus ja kasvattajien välinen yhteistyö ovat välttämättömiä vaalittaessa myös hyvää luonnetta ja käyttöominaisuuksia.

Chesapeakekerho ohjaa koirien omistajia harrastamaan koiriensa kanssa eri lajeja. Koulutusta ja mahdollisuutta osallistua virallisiin kokeisiin tarjotaan mm. vuosittain järjestettävien chessitreffien yhteydessä. Kysynnän ja mahdollisuuksien mukaan kerho järjestää myös yhteisharjoituksia ja erillisiä koulutuspäiviä lajien harrastajille. Koekäynteihin kannustetaan jotta näistä saataisiin kirjattua ja vertailukelpoista tietoa chessien luonteesta ja käyttöominaisuuksista. Chesapeakekerho avustaa myös pyydetessä ulkomuototuomarien koulutuksessa.

Pentuvälittäjän tehtävänä on kertoa toteutuneista astutuksista ja syntyneistä pennuista rodusta kiinnostuneille. Hän myös jakaa yhdessä muiden toimihenkilöiden kanssa puolueetonta tietoa rodusta. Chesapeakekelahdennoutajan potentiaalia harrastuskoirana pyritään korostamaan.

Mitä tietoisempi pennun ostaja on, sitä paremmin hän osaa vaatia hyviä vanhempia pennulleen ja näin myös kysyntä muokkaa rotua parempaan suuntaan.

Pentuvälitykseen otetaan kaikki chessiepentueet joiden kasvattaja on Chesapeakekerhon jäsen. Jalostustoimikunnan suositus on että suunniteltavan pentueen toinen vanhemmista on palkittu näyttelyssä vähintään arvosanalla erinomainen ja toinen vähintään arvosanalla erittäin hyvä. Vanhemmista ainakin toisella tulisi olla hyväksytysti suoritettu taipumuskoee. Vanhemmilla tulisi olla lonkat A tai B ja kyynärpäät K0, silmissä ei saa olla todettavissa PRA-, HC- tai RD-muutoksia. Suositeltavaa olisi että jalostuskoirat testattaisiin PRA- ja DM-geenitestillä. Spondyloosilausuntoa suositellaan myös jalostuskoirille. Tuontikoirien/sperman kohdalla pyritään vastaaviin suosituksiin.

6.4.Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Vahvuudet Chessit ovat monikäyttöisiä koiria. Parhaimmillaan metsällä ja harrastuksissa toimivat koirat ovat myös kauniita näyttelykoiria. Chessien luonne on varsin omalaatuinen ja siihen viehättyneet ihmiset ovat varsin yhtenäistä porukkaa. Chesapeakekerho on pieni ja niin halutessa tiedon välittäminen on helppoa.	Heikkoudet Rodun geenipooli Euroopassa on varsin pieni, rotu ei kestä erikoistumista koe- ja näyttelykoiraksi. Rodussa on koiria joilla liian voimakas vartiointivietti ja dominanssitaipumus. Myös yhteistyöhalussa on puutteita. Liiallinen innokkuus koiraa miellyttävässä tehtävässä (vahtiminen, uiminen) voi myös koitua ongelmaksi asti. Haastavan luonteensa takia chessie ei ole joka ihmisen koira.
Mahdollisuudet Ihmiset, jotka ottavat cheapekelahdennoutajan, ovat yleensä valistuneita ja tuntevat rotua ennestään. Muiden rotujen ongelmat ja lisääntyvä chessien näkyminen kokeissa saattavat tuoda uusia aktiivikoiraharrastajia rodun pariin. Vaativan rodun maine - pentuja ei kovin helposti menee huonoihin koteihin. PRA- ja DM-kantajien selvittäminen verikokeista, tuontisperman ja ulkomailla astuttamisen käytön helpottuminen. Yhteistyö ulkomaalaisten kasvattajien ja kouluttajien kanssa, myös tuntemus ulkomaisesta geenipoolista lisääntyy.	Uhat Chesapeakeharrastajien jakaantuminen kuppikuntiin, haja-asutus ympäri Suomen ja pieni populaatio vaikeuttavat yhteydenpitoa, yhteisiä koulutuksia ja tiedon jakamista. Geenipoolin pieneneminen jos jalostukseen käytetään vain kotimaisia koiria. Toisaalta tuontisperman luovuttajan luonteesta on vaikea saada tietoa. Pienten noutajarotujen rotujärjestönä toimivan SNJ:n merkityksen pieneneminen hankaloittaisi paikallisten koulutusten saatavuutta. Tällä hetkellä SNJ:n paikallisosastot hoitavat varsin hyvin paikallisen koulutus- ja tiedonjakotarpeen.

Chesapeakekerho järjestää treffejä, treenejä sekä kokeita kootakseen rodun harrastajia yhteen ja kerätäkseen tietoa rodusta ja yksilöistä Suomessa. Tällä tavalla pyritään saavuttamaan avoin ilmapiiri ja kannustamaan aktiiviseen tiedonvälittämiseen. Näin saadaan eniten tietoa sairauksista ja luonteesta.

Lisäämällä yhteistyötä ulkomaisten rotukerhojen ja kasvattajien kanssa lisätään mahdollisuuksia seurata rodun kehitystä tarkemmin maailmanlaajuisesti.

Geenipoolin laajentamiseksi kerho tarjoaa apua ja tietoa ulkomailta tuotavan jalostusmateriaalin hankkimiseksi.

6.5.Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Chesapeakekerho järjestää vuosittain treffit, luonnetestin ja kokeita, jotta koirista saadaan tietoa.

Mahdollisuuksien mukaan pyritään myös kirjoittamaan jalostusaiheisia artikkeleita Chessie-lehteen tai lainaamaan hyödyllisiä artikkeleja.

Treffeille pyritään säännöllisin väliajoin saamaan kouluttajaksi/tuomareiksi rodun asiantuntijoita. Tuomareilta toivotaan tarkkoja, kuvailevia arvosteluja koirista, jotta jalostustoimikunta saa yksittäisten koirien ulkomuodosta ja käyttöominaisuuksista mahdollisimman tarkkoja kuvauksia. Treffeillä epävirallisissa tapahtumissa saadaan paljon tietoa myös niistä koirista jotka eivät jostain syystä halua tai voi osallistua virallisiin kokeisiin tai näyttelyihin.

Vuosittain jaetaan noutajien metsästyskokeissa Chessiemestarin arvonimi. Sen saa määrätystä kokeesta paras Voi-luokan koira. Mikäli voittajaluokassa ei ole tuloksen saanutta chessiä, palkitaan paras Avo-tuloksen saanut koira ja mikäli sitäkään ei ole, paras tuloksen saanut Alo-luokan koira palkitaan.

Mikäli yhdistyksellä ei ole mahdollisuutta järjestää mestaruuskoetta yksin, se pyritään tekemään yhteistyössä jonkin paikallisen noutajakoira yhdistyksen kanssa.

Vuosittain pyritään järjestämään:

SKL:n luonnetesti

BH-koe

Mejä-koe

Noutajien taipumuskokeet

Chessiemestaruus nome

Treffit ja koulutusviikonloppu

Parillisina vuosina järjestetään WD/WDX/WDQ-testi

Jalostustoimikunta on ensisijaisesti vastuussa jalostuksen tavoiteohjelman toteutumisen seurannasta. Koska jalostustoimikunta toimii hallituksen alaisuudessa, hallitus viime kädessä valvoo tavoiteohjelman seurannan toteutumista.

Jalostuksen tavoiteohjelma on kokonaisuudessaan luettavissa yhdistyksen internet-sivuilla. Se päivitetään tarvittaessa, kuitenkin vähintään viiden vuoden välein.

7. Lähteet

Canine Inherited Disorders Database	http://www.upei.ca/%7Ecidd/intro.htm
American Chesapeake Club	http://www.amchessieclub.org/survey/index.html
American Kennel Club	http://www.akc.org/reg/dogreg
Suomen Kennelliitto	http://www.kennelliitto.fi/
Orthopedic Foundation for Animals	http://www.offa.org/
The Chesapeake Bay Retriever Club	http://www.britishchesapeakeclub.com/
Chesapeake Bay Retriever Pedigree Database	http://www.chessiedb.org/

8. Liitteet

Liite 1

CHESAPEAKELAHDENNOUTAJAN ROTUMÄÄRITELMÄ

FCI:n ryhmä 8

FCI:n numero 263

Hyväksytty FCI 14.2.1995

SKL-FKK 30.9.1996

Chesapeakelahdennoutajan tulee olla eloisa ja iloinen. Se on älykäs, harkitseva, isäntävekeensä kiintynyt ja sillä on suojelutaipumus. Voimakas arkuus tai aggressiivisuus ei ole toivottua metsästys- eikä seurakoiralle.

TÄRKEITÄ MITTASUHTEITA:

Säkäkorkeus mitattuna lapojen korkeimmalta kohdalta maahan on hieman pienempi kuin rungon pituus mitattuna rintalastan kärjestä istuinluuhun. Rintakehä ulottuu vähintään kyynärpäiden tasolle. Etäisyyden säästä kyynärpäähän ja kyynärpäältä maahan tulisi olla sama.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE:

Eloisa, iloinen ja älykäsilmäinen. Rohkeus, työskentelyhalukkuus, valppaus, hyvä hajuaisti, älykkyys, rakkaus veteen ja ennen kaikkea luonteen yleisvaikutelma ovat ensiarvoisen tärkeitä ominaisuuksia jalostusmateriaalia valittaessa.

PÄÄ:

KALLO-OSA: Leveä ja pyöreä.

OTSAPENGER: Keskivoimakas.

KIRSU: Keskilyhyt.

KUONO-OSA: Suunnilleen kallon pituinen, kapeneva ja suippo, ei kuitenkaan terävä.

HUULET: Ohuet, eivät riippuvat.

PURENTA: Leikkaava purenta on toivotuin, tasapurenta hyväksytään.

SILMÄT: Keskikokoiset, erittäin kirkkaat, kellertävät tai meripihkanväriset; etäällä toisistaan. Älykäs ilme.

KORVAT: Pienet, korkealle kiinnittyneet, vapaasti riippuvat. Korvalehti on keskipaksu.

KAULA: Keskipitkä, voimakaslihaksinen ja lapoihin sulautuva.

RUNKO: Keskipitkä, ei liian lyhyt eikä köyryselkäinen. Selkä on pikemminkin hieman painunut.

YLÄLINJA: Lantio on sään tasolla tai hieman sitä korkeammalla.

SELKÄ: Lyhyt, tiivis ja voimakas.

LANNE: Kupeet selvästi ylösvetäytyneet.

RINTAKEHÄ: Eturinta on voimakas, syvä ja leveä. Rintakehä on tynnyrimäisen pyöreä ja syvä.

HÄNTÄ: Keskipitkä, tyvestä keskipaksu. Hännän tulee olla suora tai hieman kaareva, se ei saa kiertyä selän päälle eikä olla mutkalla sivulle.

Ryhmä: 8

FCI:n numero: 263

Hyväksytty: FCI 14.2.1995

SKL-FKK 30.9.1996

RAAJAT:

ETURAAJAT:

YLEISVAIKUTELMA: Etuosassa ei saa olla taipumusta heikkouteen. Eturaajat ovat keskipitkät, vankkaluiset ja lihaksikkaat, sekä edestä että takaa katsottuna suorat.

LAVAT: Viistot, hyvin voimakkaat ja vapaasti liikkuvat.

VÄLIKÄMMENET: Hieman viistot ja keskipitkät.

KÄPÄLÄT: Kookkaat jäniksenkypälät, joissa on räpylät; varpaat ovat hyvin kaareutuneet ja tiiviit. Kannukset voidaan poistaa.

TAKARAAJAT:

YLEISVAIKUTELMA: On tärkeää, että takaosa on hyvärakenteinen. Sen tulisi olla vähintään yhtä vahva kuin etuosan eikä siinä saa olla taipumusta heikkouteen. Takaosan tulee olla erityisen voimakas, koska se toimii voimanlähteenä uidessa. Takaraajat ovat keskipitkät, vankkaluiset ja lihaksikkaat, sekä edestä että takaa katsottuna suorat.

POLVET: Hyvin kulmautuneet.

KINTEREET: Keskimatalat.

VÄLIJALAT: Mahdolliset kannukset tulee poistaa.

KÄPÄLÄT: Kuten etukäpälät.

LIIKKEET: Sulavat, vapaat ja vaivattomat, antavat vaikutelman suuresta voimasta ja kestävydestä. Sivulta katsottuna askel on pitkä; etuaskel on vapaa ja taka-askeleessa voimakas työntö; polvet ja kintereet ovat hyvin joustavat. Tiiviit kyynärpäät, ei pihkinttuisuutta. Vauhdin kiihtyessä käpälät pyrkivät yksijälkisyyteen.

KARVAPEITE:

KARVA: Tiheä ja lyhyt, kaikkialla alle 4 cm pitkä. Pohjavilla on tiheää, hienoa ja villavaa. Päässä ja raajoissa karva on erittäin lyhyttä ja suoraa. Taipumusta laineikkuuteen ainoastaan lavoissa, niskassa, selässä ja lanteessa. Kohtuulliset hapsut hännässä ja takaosassa ovat sallitut. Karvanlaatu on erittäin tärkeä, koska koiraa käytetään metsästykseseen erittäin hankalissa sääolosuhteissa, se joutuu usein työskentelemään jäässä ja lumessa. Karhean peitinkarvan ja villavan pohjavillan öljyisyys on erittäin arvokas ominaisuus, sillä se estää kylmän veden pääsyn ihoon asti ja nopeuttaa kuivumista. Chesapeaken karvapeitteen tulisi hylkiä vettä kuten hanhen sulat. Kun koira nousee vedestä ja ravistelee, ei karvapeite saisi enää olla märkä vaan ainoastaan kostea.

VÄRI: Chessien värin tulee olla mahdollisimman samanlainen kuin sen työskentelyympäristön. Mikä tahansa ruskea, sara- tai kuloheinän väri on hyväksyttävä; yksivärisyys on toivottua. Kaikki värit ovat samanarvoisia. Valkoinen täplä rinnassa, vatsassa, varpaissa tai käpälien takaosassa (heti ison päkiän yläpuolella) on sallittu, mitä pienempi sitä parempi, yhtenäinen väri on toivotuin.

Karvapeitteen väriin ja laatuun tulee kiinnittää erityistä huomiota näyttelyarvostelussa.

Metsästyksessä saadut arvet eivät ole virheitä.

SÄKÄKORKEUS: Urokset noin 58 - 66 cm ja nartut noin 53 - 61 cm.

PAINO: Urokset noin 29 - 36 kg ja nartut noin 25 - 32 kg.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen.

VAKAVAT VIRHEET: Yllämainitun säkäkorkeuden ylitys tai alitus.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

1. rodunomaisten erityispiirteiden puuttuminen
2. ylä- ja alapurenta
3. takaraajojen kannukset
4. kihara tai koko rungossa kihartuva karva
5. yli 4,5 cm pitkät hapsut hännässä tai raajoissa

6. musta väri

7. valkoista väriä muualla kuin rinnassa, vatsassa, varpaissa tai käpälien takaosassa.

Karvapeite ja yleisvaikutelma ovat tärkeämpiä kuin mitkään muut ominaisuudet. Chessiellä tulee olla hyvät mittasuhteet. Koira, jolla on hyvä karvapeite ja jonka muut ominaisuudet ovat tasapainossa on pidettävä parempana kuin koira, joka on joiltakin ominaisuuksiltaan erinomainen, mutta toisilta heikko.

PISTEYTYSTAULUKKO:

Pää, huulet, korvat ja silmät 16

Kaula 4

Lavat ja runko 12

Takaosa ja polvet 12

Kyynärpäät, eturaajat ja käpälät 12

Väri 4

Reisien takaosa ja häntä 10

Karvapeite ja sen laatu 18

Yleisvaikutelma 12

Yhteensä 100

OHJEELLISIA MITTOJA:

Pään pituus kirsusta niskakyhmyyn n. 24 - 25 cm

Ympärysmitta korvien kohdalta n. 51 - 53 cm

Kuono silmien alta n. 25 - 27 cm

Korvan pituus n. 11 - 13 cm

Leveys silmien välissä n. 6 - 7 cm

Kaulan ympärysmitta lähellä lapoja n. 51 - 56 cm

Ympärysmitta lanteen kohdalta n. 61 - 63 cm

Pituus niskakyhmystä hännän tyveen n. 86 - 89 cm

Olkavarren ympärysmitta lähellä lapaa n. 25 - 27 cm

Reiden ympärysmitta n. 48 - 51 cm

Korvantyvestä toiseen kallon yli mitattuna n. 13 - 15 cm

Niskakyhmystä lavan ylimpään kohtaan n. 23 - 24 cm

Kyynärpäästä kyynärpäähän lapojen yli mitattuna n. 63 - 66 cm.

HUOM:

Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.